

Wat is de waarde van uw voorraad?

Als uw onderneming goederen verkoopt, zult u er ongetwijfeld mee te maken hebben gehad: steeds vaker schommelt de vraag naar goederen. Ook de prijs van goederen kan in een relatief korte periode soms sterk omhoog of omlaag gaan. Dat alles maakt het bepalen van de juiste waarde van uw voorraad lastig. Onvolledige benutting van de productiecapaciteit of het teruglopen van het verschil tussen de opbrengstwaarde en de kostprijs van uw goederen beïnvloeden de waarde van uw voorraad. Hoe voorkomt u grote verrassingen bij het opmaken van de jaarrekening?

Voorraden waardeert u tegen de kostprijs, de actuele waarde of de opbrengstwaarde. Dat leidt soms tot afwaardering. Daar kunnen verschillende redenen voor zijn:

- als de verkoopprijs samen met de kosten die uw onderneming nog moet maken in totaal sneller daalt dan de kostprijs van de goederen;
- als de productie- of verkoopkosten plotseling extreem stijgen;
- als inkooprijzen en de vervaardigingskosten van de goederen sneller stijgen dan de opbrengstwaarde.

Er is voorraad waarvan u verwacht dat u die gaat vervangen door dezelfde goederen, dan waardeert u die tegen de vervangingswaarde of de eventuele lagere

opbrengstwaarde. U kunt daarvoor ook de laatst betaalde of bekende inkooprijzen gebruiken.

Zijn de goederen onderling vergelijkbaar, dan mag u de kostprijs vaststellen tegen de methode van gewogen gemiddelde inkooprijzen, de fifo-methode (first-in-first-out) of de lifo-methode (last-in-first-out). Deze laatste methode geeft onvoldoende inzicht in het vermogen van uw onderneming en mag u niet zomaar bij het opstellen van de jaarrekening gebruiken. Een extra toelichting is dan noodzakelijk. De fifo-methode zegt meer over de situatie rond balansdatum. In het voorbeeld (zie kader) leidt de fifo-methode tot een lagere afwaardering.

Makkelijk

De kostprijs van grond- en hulpstoffen kunt u vrij makkelijk bepalen. Dit is heel anders voor de voorraad die binnen uw onderneming nog bewerkt of geproduceerd wordt. Dan moet u ook de kosten die verband houden met de bewerking of vervaardiging in de waardering meenemen. U moet er wel voor zorgen dat u die kosten op een systematische en consequente manier toerekent.

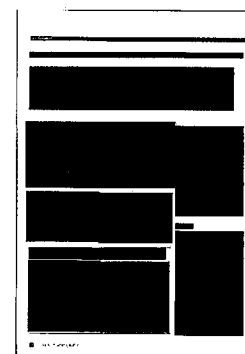
U mag in elk geval niet aan de kostprijs toerekenen:

- abnormale hoeveelheden verspilde grond- en hulpstoffen, arbeid of productiekosten;
- opslagkosten;
- verkoopkosten;
- administratieve overhead die niet bijdraagt om de voorraad op de huidige plaats en staat te brengen.

Wel toerekenbaar is natuurlijk de verkrijgingsprijs van de grond- en hulpstoffen. Maar ook de overige (productie)kosten. Onderscheid tussen directe en indirecte kosten is dan wel van belang. Denk aan het verschil tussen bewerkingskosten door medewerkers (directe kosten) en een redelijk deel van de vaste en variabele indirecte productiekosten (zoals afschrijving en het onderhoud van machines en de kosten van beheer en bestuur van de fabriek).

Voorwerk

Vaak is de gemelde verhoging van de kostprijs in deze situaties maar beperkt



mogelijk. Er ontstaat een risico dat de voorraad toch te hoog gewaardeerd is. Aangezien activa om het voorzichtigheidsbeginsel niet te hoog gewaardeerd mogen worden, is een volgende stap noodzakelijk. Jaarlijks moet u middels een test vaststellen of de kostprijs de opbrengstwaarde niet overtreft. Als de opbrengstwaarde onder de kostprijs blijkt te liggen, is alsnog een afwaardering van de eerder opgewaardeerde voorraad nodig om tot een juiste verantwoording van de voorraadwaarde per 31 december 2010 te komen.

Om extra werk door de accountant te voorkomen kunt u als voorwerk alvast een test uitvoeren of de opbrengstwaarde de kostprijs overtreft.

Schatting

Als de opbrengstwaarde van de voorraad op balansdatum lager is dan de voorraadwaardering, moet u de voorraad afwaarderen tot de lagere opbrengstwaarde. Dat doet u via de winst-en-verliesrekening. Grond- en hulpstoffen waardeert u niet af als het gereed product naar verwachting boven of tegen de kostprijs wordt verkocht. U waardeert alleen af als de opbrengstwaarde van het gereed product lager is dan de boekwaarde, rekening houdend met de geschatte kosten van voltooiing en verkoop. De opbrengstwaarde baseert u op de meest betrouwbare gegevens die beschikbaar zijn op het moment van uw schatting.

Per bestanddeel waardeert u af naar opbrengstwaarde. Soortgelijke bestanddelen kunt u groeperen. Dit kan het geval zijn bij voorraadbestanddelen voor hetzelfde productassortiment met soortgelijke doeleinden of eindgebruik, of bij voorraadbestanddelen van dat productassortiment. Let op! Waardeer niet af op basis van de voorraadclassificatie, bijvoorbeeld gereed product of alle voorraden in een bepaald gebied. Consistentie is een vereiste.

Iedere periode moet u een nieuwe schatting maken van de opbrengstwaarde. Als de omstandigheden voor de afwaardering niet meer bestaan, boekt u de afwaardering terug. De nieuwe boekwaarde is de kostprijs of de gewijzigde lagere opbrengstwaarde. Wanneer u deze nieuwe schatting maakt en klaar heeft liggen voor de accountant, dan loopt het opstellen of de controle van de jaarrekening op dit punt geen vertraging op en zijn eventuele risico's direct duidelijk. De accountant ontvangt bij voorkeur een update

van deze nieuwe schatting, bijgewerkt tot kort voor de start van zijn werkzaamheden. Dit is met name van belang bij een situatie waarin de opbrengstwaarde en de kostprijs dicht bij elkaar liggen of als de prijzen schommelen.

Overstappen op een andere kostprijsmethode (fifo, gewogen gemiddelde inkoopprijs of lifo) gaat niet zomaar. Het is een heuse stelselwijziging en die moet u als zodanig verwerken en toelichten in de jaarrekening. Een stelselwijziging is alleen mogelijk als er gegronde redenen zijn of als het inzicht bevordert wordt. Bij een stelselwijziging moet u het eigen vermogen aan het eind van het vorig jaar herrekenen en moet u vergelijkende cijfers aanpassen in de jaarrekening. Daarnaast moet de reden van de stelselwijziging en het effect in de grondslagen toelichten.

Creditzijde

Tot slot moet u periodiek beoordelen of er zodanige prijschommelingen zijn dat afgesloten contracten verliesgevend kunnen worden. U mag daarvoor een voorziening treffen:

- verkoopcontracten: vergelijk de prijs waartegen de voorraad in de balans is gewaardeerd en de contractprijzen met de actuele inkoopprijs (en eventuele kosten voor vervaardiging en verkoop);
- inkoopcontracten: vergelijk de contractprijs met de opbrengstwaarde (bedrag

dat bij verkoop gerealiseerd kan worden na aftrek van de nog te maken vervaardigings- en verkoopkosten).

Als er verliezen op afgesloten voorverkoop en -inkopen zijn, moet u met deze verliezen rekening houden ongeacht het feit dat deze voorraad niet in de balans is gewaardeerd. Een voorziening voor verlieslatende contracten plaatst u aan de creditzijde van de balans.

*Drs. Karin van Wijngaarden AA RA,
manager bij Grant Thornton Accountants
en Adviseurs B.V.
E-mail: Karin.van.wijngaarden@gt.nl*

Wat is nu precies de kostprijs en de opbrengstwaarde?

De definitie van de kostprijs verschilt voor goederen die uw onderneming verder niet verwerkt en goederen die binnen uw bedrijf een bewerking ondergaan.

- Handelsgoederen en grond- en hulp-

stoffen;

Verrijgingsprijs = inkoopprijs en bijkomende kosten (zoals invoerrechten en transportkosten); of

- Voorraden in een productie- of bewer-

kingsproces:
 Vervaardigingsprijs = aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en

hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging zijn toe te rekenen.

Ook een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente op schulden over het tijdvak van de vervaardiging zijn onderdeel van de vervaardigingsprijs

Opbrengstwaarde

Opbrengstwaarde = het bedrag waarvoor u de voorraad kunt verkopen, verminderd met de nog te maken kosten (denk aan verkoopkosten en kosten van afzending)

Een rekenvoorbeeld vaste indirecte productiekosten

Gezien de huidige economische situatie, kunnen op dit moment vooral de vaste indirecte productiekosten tot de nodige hoofdbreken leiden. Overwaardering van de voorraad kan een reëel issue zijn. Een voorbeeld ter verduidelijking.

Toerekening

De vaste indirecte kosten, in dit voorbeeld uitsluitend de afschrijving op machine x, bedragen € 150.000. Toerekening van de vaste indirecte productiekosten is gebaseerd op de normale capaciteit (N) van de machine. Dat is de gemiddelde productie die onder normale omstandigheden naar verwachting zal worden gerealiseerd voor een aantal perioden, rekening houdend met het verlies van capaciteit als gevolg van planma-

tig onderhoud. Stel dat voor de machine geldt $N = 75.000$ uur. Dan bedraagt de opslag en dus de dekking per uur € 2.

Door de economische crisis is de vraag in 2010 enorm teruggevallen en bedraagt het aantal uren slechts 60.000. De dekking komt uit op € 120.000. Er is sprake van een onderdekking van € 30.000. Dit betekent dat het tarief voor machinekosten in de voorraad te laag is opgenomen, evenals de kostprijs van de voorraad.

Onderdekking

Stel dat de machineopslag in de voorraad per 31 december € 10.000 bedraagt. Dit is 8,3% van de totale gerealiseerde dekking. De voorraad moet met 8,3% van de onderdekking worden opgehoogd (€ 2.500).

Rekenvoorbeeld

Dekking / coverage

Werkelijke uren x tarief (60.000 x € 2)
 Totale dekking machine (120.000)

Kosten / burden

Afschrijvingskosten per jaar
 Totale kosten machine 150.000

Verschil tussen dekking en kosten (onderdekking) 30.000

Dekking opgenomen in de goederen in bewerking per 31 december 2010 10.000 8,3%

Benodigde correctie op de voorraad in bewerking 2.500

Voorbeeld van voorraadwaardering en afwaardering

De opbrengstwaarde (€ 6) in het voorbeeld is bepaald op basis van de verkoopprijs (€ 9) minus de productiekosten (€ 2) en

de verkoopkosten (€ 1) die nog nodig zijn om de voorraad per 31 december 2010 te verkopen.

Prijzdaling inkopen en verkopen

	Begin- voorraad 0 st	Inkoop 500 st à € 10	Voorraad 500 st	Inkoop 500 st à € 5	Voorraad 1.000 st	Verkoop 250 st *	31-12-2010 Voorraad 750 st
FIFO	€ - +	€ 5.000 =	€ 5.000 +	€ 2.500 =	€ 7.500 -	€ 2.500- =	€ 5.000
Gewogen	€ - +	€ 5.000 =	€ 5.000 +	€ 2.500 =	€ 7.500 -	€ 1.875- =	€ 5.625
LIFO	€ - +	€ 5.000 =	€ 5.000 +	€ 2.500 =	€ 7.500 -	€ 1.250- =	€ 6.250

	31-12-2010 Voorraad 750 st	Opbrengst- waarde voorraad (€ 7)	Opbrengst- waarde voorraad (€ 6)	Balanswaarde 31-12-2010 750 st	Afwaardering bij € 7	Afwaardering bij € 6
FIFO	€ 5.000	€ 5.250	€ 4.500	€ 4.500	€ -	€ 500
Gewogen	€ 5.625	€ 5.250	€ 4.500	€ 4.500	€ 375	€ 1.125
LIFO	€ 6.250	€ 5.250	€ 4.500	€ 4.500	€ 1.000	€ 1.750

Tabel: overzicht van de bepaling van de voorraadwaardering per 31 december 2010 en de bepaling van de afwaardering naar opbrengstwaarde per 31 december 2010.

“ Overstappen op
andere kostprijsmethode
gaat niet zomaar ”

“ Periodiek
beoordelen of de prijzen
schommelen ”